

VIDZEMES REĢIONA PAŠVALDĪBU APTAUJAS PAR PĀRTIKAS PRODUKTU UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMU IEPIRKUMIEM KOPSAVILKUMS

Vidzemes reģiona pašvaldību aptauja par **pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumiem pašvaldības pakļautībā esošo izglītības, sociālās aprūpes un veselības aprūpes iestāžu klientu ēdināšanai** īstenoja Vidzemes plānošanas reģions sadarbībā ar Latvijas lauku forumu.

Aptauja tika veikta elektroniskā formātā laika periodā no 2021. gada 17.maija līdz 29.jūnijam. Aptaujā piedalījās 25 respondenti: pašvaldību, to struktūrvienību (Cēsu novada Izglītības pārvalde, Alūksnes novada Sociālo lietu pārvalde, Priekuļu novada Attīstības nodaļa) un iestāžu (pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādes) vadītāji, iepirkumu speciālisti, juristi no **16 Vidzemes reģiona pašvaldībām** (saskaņā ar teritoriju administratīvo iedalījumu līdz 2021. gada 1.jūlijam): Alūksnes novads, Amatas novads, Beverīnas novads, Cesvaines novads, Cēsu novads, Gulbenes novads, Jaunpiebalgas novads, Līgatnes novads, Naukšēnu novads, Priekuļu novads, Smiltenes novads, Raunas novads, Rūjienas novads, Valkas novads, Valmieras pilsētas pašvaldība, Varakļānu novads. Aptaujā iegūtā informācija un dati balstās minēto pašvaldību un iestāžu pieredzē nodrošināt ēdināšanu dažāda veida pašvaldību iestādēs, kā arī citu pasākumu ietvaros (Covid 19 situācijā).

Aptaujas **mērķis bija iegūt informāciju un datus par esošas pārtikas un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu labo praksi un pastāvošajiem šķēršļiem, lai tālākā procesā tos izmantotu tādu risinājumu un priekšlikumu izstrādei, kas ļautu pašvaldībām efektīvāk organizēt kvalitatīvus ēdināšanas pakalpojumus, izmantojot vietēji ražotus pārtikas produktus** (sniedzot ēdināšanas pakalpojumu pašiem vai izmantojot iepirktu ēdināšanas pakalpojumu). Vietēji ražoti pārtikas produkti šīs aptaujas īstenošanā izpratnē ir produkti, kas audzēti Latvijā un/vai ražoti no Latvijā iegūtām izejvielām.

Dokumentā ir apkopoti no pašvaldību un to iestāžu speciālistiem saņemtie dati, informācija un ieteikumi. Aptauja tika veikta ES Apvārsnis 2020 programmas finansēta projekta “Sadarbībā balstīta ilgtspējīgu un drošu pārtikas sistēmu veidošana “Food2030” mērķu sasniegšanai” (CITIES2030) ietvaros.

Aptaujas rezultāti tiks prezentēti Vidzemes reģiona pašvaldībām, kā arī izmantoti sarunās ar pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem, citiem pārtikas sistēmā iesaistītajiem dalībniekiem (uzraugošajām un atbalsta institūcijām, politiku veidotājiem), lai apzinātu viņu redzējumu par to, kā veicināt vietēji ražotas pārtikas izmantošanu pašvaldību pārraudzībā esošajās izglītības, sociālās aprūpes un veselības aprūpes iestādēs, kurās tiek nodrošināta audzēkņu, klientu vai pacientu ēdināšana. Šajā anketēšanā un turpmākajās sarunās iegūtās rekomendācijas tiks izvērtētas, lai sagatavotu priekšlikumus risinājumiem, kas sekmētu pozitīvas izmaiņas aplūkotajā jomā.

Satura rādītājs

1. Pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu organizācija un izvēlētās pieejas argumentācija.....	3
1.1. Pētījuma tvērums.....	3
1.2. Izvēlētā iepirkuma pieeja un argumenti	3
2. Pārtikas produktu iepirkumi.....	4
2.1. Pārtikas iepirkumu līgumu periods un līguma veids	4
2.2. Zaļais iepirkums.....	5
2.3. Specializētās pārtikas iepirkumi	5
2.4. Sertificētie pārtikas produkti	6
2.5. Vietēji ražotu produktu īpatsvars kopējā iepirktajā pārtikas apjomā	7
2.6. Augu valsts izcelsmes pārtikas produktu strukturēšana grupās	8
3. Ēdināšanas pakalpojumu iepirkumi	9
3.1. Ēdināšanas pakalpojumi un līgumu periodi	9
3.2. Vietēji ražotu pārtikas produktu izcelsmes un atbilstības izsekojamība ēdināšanas pakalpojuma ietvaros	9
3.3. Specializētās ēdienkartes cilvēkiem ar īpašām uztura vajadzībām.....	9
4. Sadarbība ar vietējiem pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem.....	10
4.1. Pārtikas produktu piegādātāji	10
4.2. Vietēji ražotas pārtikas iegādi ierobežojošie faktori un nepieciešamie priekšnoteikumi.....	10
5. Pašvaldību prakse, pieredze un ieteikumi pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu sagatavošanā un īstenošanā	12
5.1. Iepirkumu sagatavošanā un īstenošanā iesaistītie speciālisti un iepirkumiem veltītais laika apjoms .	12
5.2. Efektīvākai pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkšanai nepieciešamās zināšanas.....	13
5.3. Pašvaldību un to iestāžu pieredzē balstīti ieteikumi citiem pārtikas produktu vai ēdināšanas pakalpojumu pasūtītājiem – publiskā sektora institūcijām	14
5.5. Rekomendētās izmaiņas nozaru darbību politikās un to ieviešanas instrumentos	16
5.6. Kopīgi risinājumi vietēji ražotas pārtikas pieejamības uzlabošanai	16

1. Pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu organizācija un izvēlētās pieejas argumentācija

1.1. Pētījuma tvērums

Pārtikas produktu iegādes un ēdināšanas nodrošināšanas jautājumi Vidzemes reģiona pašvaldībās aptver trīs iestāžu grupas: izglītības, sociālās aprūpes un veselības aprūpes iestādes. Respondentu sniegtās atbildes aptver pavisam 100 dažādas institūcijas.

Lai gan kopumā ir aptvertas 100 iestādes, anketēšanas ietvaros detalizētāka informācija izglītības iestāžu grupā ir sniegta par 23 pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādēm un 4 speciālās izglītības iestādēm. Tai seko sociālās aprūpes iestāžu grupa ar 13 iestādēm, t.sk. 10 ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas pensijas vecuma cilvēkiem (pansionāti, sociālie centri), 1 īslaicīgas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija pieaugušajiem, 1 dienas aprūpes centrs pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem un 1 bērnu un ģimenes atbalsta centrs. Veselības aprūpes iestāžu grupā ir norādītas 3 iestādes: 1 dienas stacionārs, 1 slimnīca un 1 rehabilitācijas centrs.

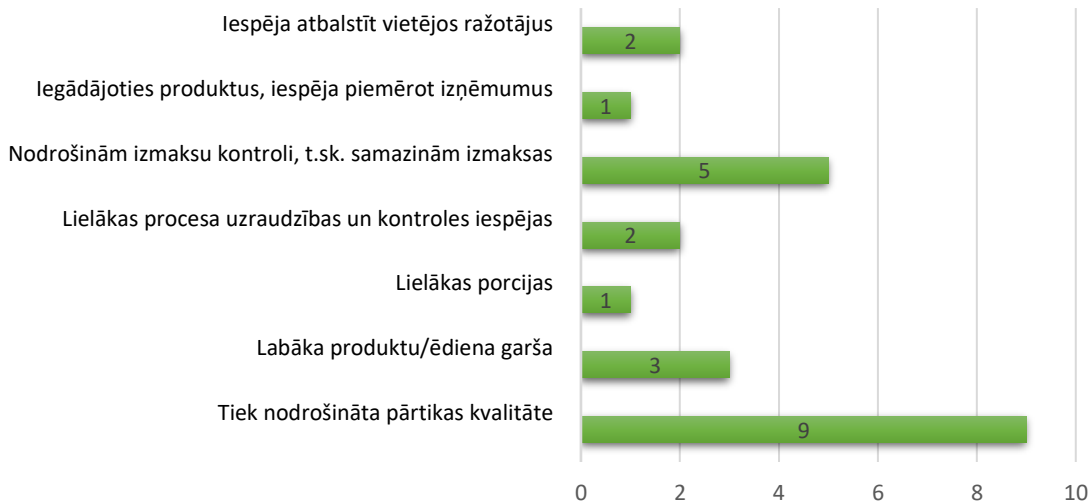
1.2. Izvēlētā iepirkuma pieeja un argumenti

9 pašvaldības veic pārtikas un/vai ēdināšanas pakalpojuma iepirkumu centralizēti visām iestādēm kopā. 5 pašvaldības veic iepirkumu centralizēti katrai iestāžu/pakalpojumu grupai. Piemēram, Valmieras pilsētas pašvaldība organizē ēdināšanas pakalpojuma iepirkuma konkursu ar četrām daļām: pirmsskolas izglītības iestādēm, vispārīzglītojošām skolām, speciālās izglītības iestādēm un pensionātam. 2 (divās) aptaujātajās pašvaldībās iestādes pašas veic atsevišķus iepirkumus savām vajadzībām (piemēram, Alūksnes novadā).

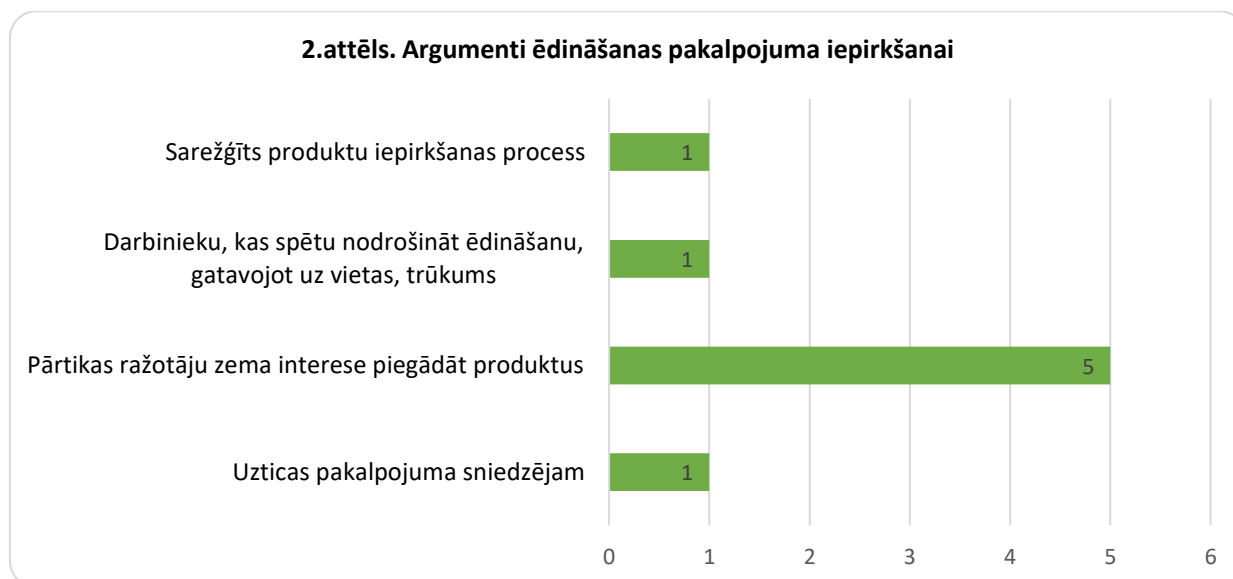
8 pašvaldībās tiek iepirkti pārtikas produkti, 3 - ēdināšanas pakalpojumi (Valmieras pilsētas pašvaldība, Jaunpiebalgas novads, Cēsu novads), savukārt 5 pašvaldībās izmanto abu veidu pieeju – iepērk pārtikas produktus, kā arī ēdināšanas pakalpojumus. Pašvaldības un to iestādes pielāgojas faktiskajai situācijai, kas nosaka pieejas izvēli. Piemēram, ja ir spēcīga iestādes virtuve (pieejami kvalificēti darbinieki), tad izvēlas pārtikas iegādi. Savukārt gadījumā, ja iestādei ir problēmas ar virtuves darbinieku nodrošināšanu, izvēlas iepirkt ēdināšanas pakalpojumu.

Argumentācijā par konkrētās iepirkuma pieejas – pārtikas produktu iepirkums – izvēli dominē tādi faktori kā kvalitāte (9 respondenti), izmaksu kontrole (5 respondenti) u.c. (skatīt 1. attēlu). Atbilžu skaits var nesakrist ar respondentu skaitu, jo bija iespējams izvēlēties vairākus atbilžu variantus.

1.attēls. Argumenti pārtikas produktu iepirkumam

Ēdināšanas pakalpojuma iepirkuma izvēlē biežāk minētais arguments – ražotāju zema interese nelielā produktu apjoma vai iepirkumu nolikumā noteikto prasību dēļ (5 respondenti) (skatīt 2. attēlu).

Jāatzīmē arī vairāki anketās minētie aspekti, kas ilustrē reālo situāciju saistībā ar pārtikas produktu iepirkumiem un ietekmē pašvaldību un to iestāžu pieejas izvēli:

- Veiktie normatīvo aktu grozījumi lielākoties atbalsta pārtikas produktu lieltirgotājus, jo viņiem ir noslēgti līgumi ar vietējiem ražotājiem un līdz ar to spēj izpildīt iepirkumu nolikumos noteiktās prasības. Lai pasūtītājs tieši varētu iesaistīt vietējo ražošanas uzņēmumu/zemnieku, ražotājam ir jāsakārto dokumentācija (piemēram, jāiegūst sertifikāts), taču viņu tas neinteresē.
- Zaļais iepirkums īstenojas “uz papīra”, bet realitātē nedarbojas. Tas atspoguļojas Pārtikas un veterinārā dienesta publicētajos datos par konstatētajiem pārkāpumiem.
- Pieejas izvēli ietekmē arī pasūtītāju vēsturiskā pieredze attiecībā uz ēdināšanas nodrošināšanu. Piemēram, pašvaldībā vēsturiski ir izveidojusies prakse bērnudārzos gatavot pārtiku uz vietas, bet skolās pirkt ēdināšanas pakalpojumu.

2. Pārtikas produktu iepirkumi

2.1. Pārtikas iepirkumu līgumu periods un līguma veids

Pārtikas produktu iepirkumi Vidzemes reģiona pašvaldībās lielākoties tiek organizēti viena gada periodam (9 pašvaldībās). Trijās pašvaldībās iepirkums tiek veikts 2 gadu periodam. Atsevišķās pašvaldībās pārtikas produktu iepirkuma līguma periods tiek diferencēts. Piemēram, Valkas un Smiltenes novados. Diferencēšanas iemesli balstās iepirkumu organizācijas līdzšinējā praksē.

Vispārīgās vienošanās, kas dod iespējas vietējiem ražotājiem (audzētājiem) piedalīties iepirkumā ar nelielu produktu apjomu, tiek slēgtas 2 individuālu institūciju (izglītības iestāžu) līmenī vienā no aptaujā iesaistītajām pašvaldībām. Tas rosina izvērtēt iemeslus, kāpēc šī pieeja tiek salīdzinoši maz pielietota.

2.2. Zaļais iepirkums

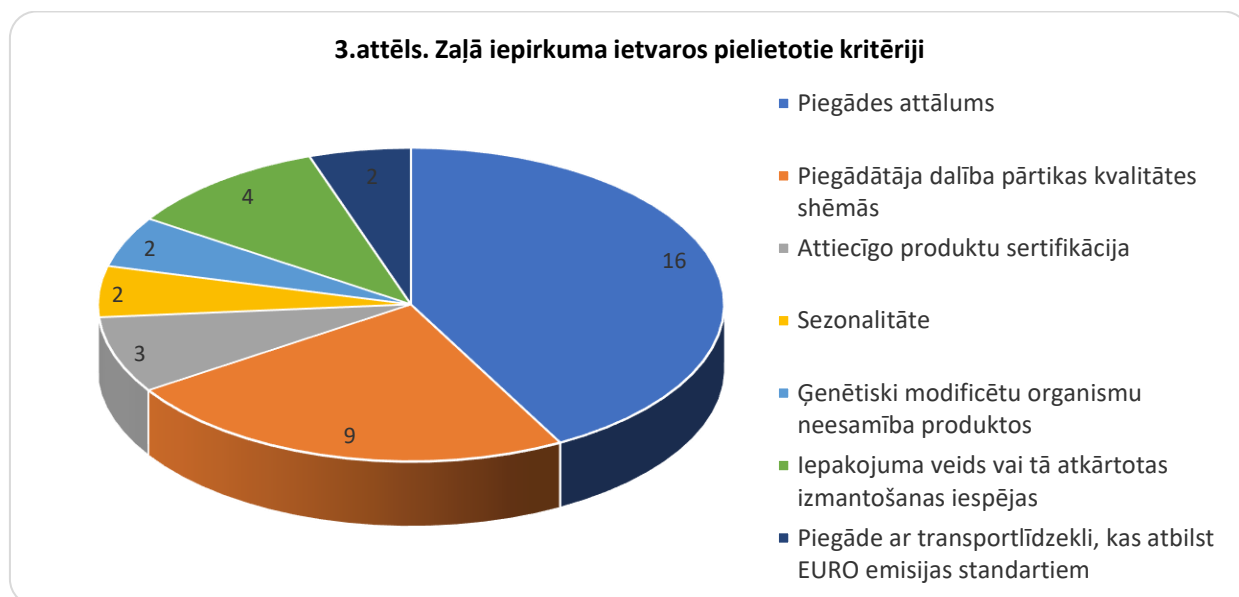
Visās pašvaldībās, kas iepērk pārtikas produktus, tiek pielietota zaļā iepirkuma metode, atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Tomēr katra pašvaldība pati nosaka, kurus no normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem tā iekļauj konkrētajā iepirkumā.

Pašvaldības un to iestādes piemēro dažādus kritērijus, starp kuriem biežāk pielietotie:

- 1) piegādes attālums (16 respondenti);
- 2) piegādātāja dalība pārtikas kvalitātes shēmās (9 respondenti).

Šo kritēriju izvēle lielākoties balstās to pārbaudes iespējamībā (attālums kā fiksēts rādītājs un sertifikātu esamība), tomēr līguma izpildes laikā pasūtītājiem tomēr nav iespēju pārliecināties, no kurienes tieši produkti tiek piegādāti, kā arī par to, vai viss piegādes apjoms ir ražots sertificētajā platībā un pielietojot atbilstošo metodi.

Četras aptaujātās pašvaldības norādīja, ka tās piemēro specifiskākus “zaļos” kritērijus. Piemēram, autotransporta, ar kuru produkti tiek piegādāti, emisiju līmenis (EURO 5 vai EURO 6) un videi draudzīga pieeja iepakojuma izmantošanā (piemēram, iepakojuma nodošana atkārtotai izmantošanai). Skatīt 3.attēlu!

2.3. Specializētās pārtikas iepirkumi

6 respondenti (pašvaldības un to iestādes) norādīja, ka tie iepērk īpašām patērētāju grupām paredzētus pārtikas produktus: funkcionālo un/vai diētisko pārtiku, kas ietver šādas produktu grupas:

- produkti, kas nesatur laktozi
- bezglutēna pārtika, piemēram, bezglutēna milti un to izstrādājumi
- diētiskie produkti, piemēram, īpašā frakcijā sasmalcināti produkti

Šādu produktu iegādei tiek izmantotas dažādas iepirkuma metodes: 1) tiek iepirkti tirgus izpētes rezultātā bez iepirkuma, 2) tiek iegādāti vispārējā iepirkuma ietvaros (viens respondents norādījis, ka iekļauj šos produktus bakalejas un saistīto produktu grupā), 3) tiek iegādāti kā atsevišķa daļa iepirkumā.

Daži pasūtītāji ir norādījuši pozitīvu pieredzi specifisku pārtikas produktu iegādē, piemēram, Amatas, Priekuļu, Līgatnes novadi. Tomēr vairāki pasūtītāji saskaras ar izaicinājumiem, kas kavē vai ierobežo vajadzīgo produktu piegādi. Piemēram, tiek norādīts, ka:

- daži produkti ir salīdzinoši maz pieejami, tāpēc tiem ir augsta cena

- izdalot specializētos pārtikas produktus kā atsevišķu iepirkuma daļu, piegādātājiem ir maza interese par neliela apjoma piegādēm, tāpēc iepirkums nereti beidzas bez rezultāta.

2.4. Sertificētie pārtikas produkti

Sertificēto produktu grupā dominē bioloģiski audzētu produktu iegāde. Tos iepērk 13 pašvaldībās un to iestādēs. 12 no viņiem iepērk Latvijā ražotus produktus. Tikai viens respondents ir norādījis, ka iepērk "iespējami tuvu vai ES robežās audzētus produktus". 3 atbildēs ir norādīts, ka bioloģiski audzētus produktus nepiepērk un neplāno iegādāties. Kā argumenti tam, ka netiek plānots iepirkt bioloģiski audzētu pārtiku, tiek minēti: a) piedāvājuma neesamība un b) augstā cena. Savukārt viens respondents šobrīd neiepērk, bet vēlas to darīt.

Bioloģiski audzētie pārtikas produkti tiek iepirkti, izmantojot divas pieejas:

- o tiek iepirkti kopējā/vispārējā iepirkumā, tehniskajā specifikācijā atzīmējot, ka attiecībā uz konkrēto produktu priekšroka tiks dota bioloģiski audzētam
- o tiek iepirkti kopējā/vispārējā iepirkumā kā atsevišķa daļa.

Lai iegādātos bioloģiski audzētus produktus, piedāvājumu vērtēšanas kritērijos tiek iekļautas tādas prasības kā:

- o produkti ar paaugstinātu kvalitātes līmeni
- o Zaļās karotītes sertifikāta esamība (pretendentiem ar maksimāli daudz pieejamiem Zaļās karotītes sertifikātu produktiem tiek piešķirts lielāks punktu skaits pārtikas kvalitātes shēmas ietvaros)
- o dalība Nacionālajā pārtikas kvalitātes shēmā (NPKS) vai produktu atbilstība NPKS kvalitātes rādītāju prasībām
- o produkti, kas audzēti atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības prasībām (BLS)
- o produkti, kas audzēti atbilstoši lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām (LPIAP)

Vairāki respondenti ir norādījuši, ka pirms iepirkumu sludināšanas apzina savā apkaimē esošos attiecīgo pārtikas produktu ražotājus, noskaidro, vai tie ir sertificēti, rosina piedalīties iepirkumā. Dažkārt iepirkuma nolikumā netiek izvirzītas atsevišķas prasības bioloģiski audzētai pārtikai. Ja piegādātājs atrodas iespējami tuvu un tas ir atbilstoši sertificēts, tas pēc vērtēšanas kritērijiem iegūst vairāk punktu un viņam var tikt piešķirtas līguma slēgšanas tiesības.

Pasūtītāji izdara izvēli, pamatojoties uz pretendentu iesniegtajiem sertifikātiem, jo nav iespēju dabā pārliecināties par piedāvāto produktu atbilstību.

Iepirkumā netiek konkrēti noteikts, kuriem produktiem jābūt sertificētiem. Piegādātājs norāda, kuri produkti būs sertificēti. Ir produkti, kuriem paaugstināta kvalitāte ir jānodrošina obligāti.

Viens respondents ir norādījis, ka "trūkst zināšanu, kā organizēt šāda veida (bioloģiskās pārtikas) iepirkumus", lai gan aptaujas rezultāti apliecina, ka tai pašā pašvaldībā ir līdzīgas jomas institūcija, kas to dara.

Respondenti ir norādījuši virkni problēmu, kas pastāv attiecībā uz bioloģiski audzētu pārtikas produktu iegādi. Tās ir:

- neliels bioloģiski audzētu produktu piegādātāju, kas piedalās iepirkumos, skaits
- nepieciešamie produktu apjomi (īpaši izglītības iestādēs) ir niecīgi pret kopējo tirgu un līdz ar to neraisa ražotāju interesi
- birokrātijas dēļ mazie vietējie pārtikas ražotāji nepiedalās iepirkumos, savukārt vairumtirgotāji, kas pēc fakta neatbilst noteiktajām prasībām, veiksmīgi sagatavo prasībām atbilstošus pieteikumus
- mazs un vienvēidīgs produktu klāsts (trūkst dažādības)
- ierobežotais piedāvājums rada produktu sadārdzinājumu
- mazās saimniecības līguma izpildes laikā nepilda saistības un nav vērstas uz problēmu risināšanu (piemēram, nespēj nodrošināt nolīgtos produktus visā līgumā izpildes periodā vai vēlas piegādāt tikai noteiktus dārzeņus vai piegādāt visu apjomu uzreiz, lai gan līgumā noteikts, ka piegāde jāveic visu gadu utt.)
- reāli piegādāto produktu neatbilstība līgumā atrunātajam – produktu saņēmēji ne vienmēr pārbauda atbilstību iepirkuma specifikācijai, kas dod iespēju piegādātājiem nepildīt prasības.

2.5. Vietēji ražotu produktu īpatsvars kopējā iepirktajā pārtikas apjomā

Aptaujas ietvaros respondenti tika lūgti sniegt informāciju par iepērkamo pārtikas produktu apjomiem un vietēji ražotu produktu īpatsvaru kopapjomā katrā no astoņām galvenajām produktu grupām (dalījumu grupās skatīt 1.tabulā). Atbildes uz šo jautājumu tika saņemtas no 10 respondentiem. Pārskata periodi aptvēra dažādus laika periodus normālā situācijā pirms Covid 19 pandēmijas. Ņemot vērā nelielo faktisko respondentu skaitu, produktu apjomi netika detalizēti analizēti. Taču jāatzīmē, ka nevienā no produktu grupām nav vērojama saistība starp vietēji ražotu produktu īpatsvara būtisku pieaugumu vai samazinājumu atkarībā no kopējā apjoma.

Informācija par vietēji ražotu pārtikas produktu īpatsvaru kopējā apjomā ir gradēta četrās grupās: līdz 50 %, 51-80 %, 81-99 % un 100 %. Daži respondenti atsevišķās grupās nenorādīja vietēji ražotu produktu īpatsvaru vai atzīmēja, ka “ņemot vērā iekļauto plašo produktu spektru konkrētajā grupā, ir apgrūtināts aprēķināt norādītā konkrēta produkta % īpatsvaru”. Šīs atbildes ir iekļautas atbilžu grupā “nav norādīts”.

1.tabula. Vietēji ražotu pārtikas produktu īpatsvars kopējā iepirkto produktu apjomā, n=10

Produktu veids	Vietēji ražotu pārtikas produktu īpatsvars kopējā apjomā, %				
	Līdz 50%	51-80%	81-99%	100%	Nav norādīts
1. Piens	1	2	0	6	1
2. Piena produkti	2	1	1	5	1
3. Svaigi dārzeņi	0	5	2	2	1
4. Svaigi augļi	7	0	0	1	2
5. Svaiga gaļa	0	4	0	5	1
6. Gaļas produkti	3	1	0	5	1
7. Olas	0	1	3	2	4
8. Graudaugi un to izstrādājumi	0	1	3	2	4

Augstākais vietēji ražotu pārtikas produktu īpatsvars ir vērojams četrās produktu grupās: **piens, piena produkti, svaiga gaļa un gaļas produkti**, kur puse atbildes sniegušo respondentu šos produktus 100 % apjomā iepērk no vietējiem ražotājiem. Vēl trīs gadījumos gaļas produktu grupā vietēji ražotu produktu īpatsvars nepārsniedz 46 %, savukārt četros gadījumos svaigas gaļas apjoma īpatsvars ir robežās no 54-80 %. Arī piena un piena produktu grupās vairākos gadījumos vietēji ražotu produktu īpatsvars ir salīdzinoši zems. Piemēram, divos gadījumos vietēji ražotu piena produktu īpatsvars ir attiecīgi 30 % un 40 %.

Aplūkojot respondentu sniegto informāciju par galvenajiem piegādātājiem četrās minētajās grupās, ir vērojams, ka tie lielākoties ir vidējie un lielie uzņēmumi, kas darbojas tirgū ilgākā laika periodā, ir stabili ražotāji un ir uzkrājuši pieredzi piedalīties pārtikas iepirkumos. Piemēram, a/s "Lazdonas piensaimnieks", a/s "Smiltenes piens", SIA "Rēzeknes gaļas kombināts" u.c.

Svaigu dārzeņu un augļu iepirkumos situācija ir sliktāka. Kā redzams tabulā apkopotajā informācijā, septiņos no desmit gadījumiem vietēji ražotu svaigu augļu īpatsvars nepārsniedz 50 %. Četros gadījumos tas ir 40 % un mazāk, un tikai vienā gadījumā tas sasniedz 100 %. Svaigu vietēji ražotu dārzeņu iegādē situācija ir labāka – zemākais īpatsvars ir 60 %, kas ir norādīts vienā anketā. Pārējos gadījumos tas ir lielāks, divos gadījumos sasniedzot 100 % no kopējā iepirkta apjoma.

Aplūkojot respondentu sniegto informāciju par galvenajiem piegādātājiem, ir redzams, ka tie ir galvenokārt vietējie zemnieki, un, kā ir norādījuši atbilžu sagatavotāji, tās galvenokārt ir pašvaldības teritorijā atrodošās lauku saimniecības.

2.6. Augu valsts izcelsmes pārtikas produktu strukturēšana grupās

Septiņās pašvaldībās, kas pašas iepērk pārtikas produktus un organizē ēdināšanu, iepirkumā augu valsts izcelsmes produkti (augļi, ogas un dārzeņi) tiek dalīti sīkākās grupās. Piecās pašvaldībās tas netiek darīts, bet vienā pašvaldībā pieejas izvēle ir atstāta konkrētās iestādes, kuras vajadzībām produkti tiek iepirkti, izvēlē.

Pieēja augu valsts izcelsmes produktu dalīšanai grupās būtiski atšķiras. Zemāk norādītas anketās identificētās pieejas:

1.variants. 1. Garšaugi, augļi, dārzeņi. 2. Atsevišķi līgumi ar vietējiem ražotājiem par dārzeņu piegādi.

2.variants. 1. Latvijas augļi. 2. Tropu augļi.

3.variants. 1. Vietējie pamatdārzeņi (kartupeļi, burkāni, galviņkāposti, bietes, sīpoli). 2. Pārējie Latvijai raksturīgie dārzeņi. 3. Vietējie augļi un ogas (āboli, bumbieri, dzērvenes, zemenes, upenes). 4. Eksotiskie augļi un dārzeņi.

4.variants. 1. Latvijā audzēti augļi, dārzeņi un sezonas ogas. 2. Citi augļi un dārzeņi.

5.variants. 1. Sezonālie dārzeņi, sakņaugi. 2. Eksotiskie augļi.

Respondentiem netika lūgts izvērst skaidrojums par to, kāpēc izvēlēta attiecīgā pieeja, taču šis jautājums varētu tikt aplūkots padziļināti, noskaidrojot un izvērtējot katra dalījuma priekšrocības, un pozitīvā pieredze varētu tikt ņemta vērā nākotnes iepirkumos.

3. Ēdināšanas pakalpojumu iepirkumi

3.1. Ēdināšanas pakalpojumi un līgumu periodi

3 reģiona pašvaldībās (Valmieras pilsētas pašvaldība, Jaunpiebalgas novads, Cēsu novads) ēdināšana visu veidu institūcijās (izglītības iestādēs, sociālās aprūpes iestādēs un veselības aprūpes iestādēs) galvenokārt tiek nodrošināta, pērkot ārpakalpojumus. Jāatzīmē, ka Cēsu novadā pastāv daži izņēmumi – novada Izglītības pārvalde iepērk ēdināšanas pakalpojumu visu izglītības iestāžu vajadzībām, izņemot 3 izglītības iestādes, kurās tiek iepirkti pārtikas produkti un ēdiens gatavots uz vietas. Šāda pieeja ir saistīta ar mazo apjomu, kas nav ļāvis piesaistīt ārpakalpojuma sniedzējus, un vienā gadījumā ar potenciālo piegādātāju nespēju nodrošināt klientu vajadzībām atbilstošu funkcionālu pārtiku sadalītu noteiktās frakcijās. 5 pašvaldībās (Rūjienas, Priekuļu, Smiltenes, Amatas un Valkas novados) izmanto abu veidu pieeju – atsevišķu iestāžu vajadzībām iepērk produktus, bet citām iepērk ēdināšanas pakalpojumus.

Ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu līgumi tiek slēgti dažādiem laika periodiem:

- 1 gadam (2 pašvaldībās)
- 2 gadiem (2 pašvaldībās)
- 3 gadiem (3 pašvaldībās)
- un 5 gadiem (2 pašvaldībās).

Pašvaldības diferencē līgumu periodus dažādām iestādēm vai to grupām (piemēram, Smiltenes novads). Kā norādīja papildu aptaujātie speciālisti, perioda izvēles galvenais arguments – iestādes vēsturiskā prakse šāda veida iepirkumu organizēšanā.

3.2. Vietēji ražotu pārtikas produktu izcelsmes un atbilstības izsekojamība ēdināšanas pakalpojuma ietvaros

Pašvaldībās dažādi tiek risināts jautājums par vietēji ražotu pārtikas produktu iegādi gadījumos, kad tiek iepirkts ēdināšanas pakalpojums, kura ietvaros ēdinātājs atbild arī par produktu iegādi.

4 pašvaldības (Valmieras pilsēta, Amatas, Priekuļu un Valkas novadi), veicot ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu, izvirza prasības vietēji ražotu pārtikas produktu izmantošanai.

Pārlicību par to, ka izvēlētie piegādātāji izmanto vietēji ražotus pārtikas produktus, atbilstoši piedāvājumā noteiktajam, pasūtītāji uzrauga, izvērtējot piedāvājuma iesniegšanas laikā un piegāžu periodā saņemtos dokumentus: piegādātāju parakstītus apliecinājumus (2 respondenti), informāciju pavadzīmēs un uz iepakojumiem (4 respondenti). 3 respondenti ir norādījuši, ka pārbaudēs iesaista Pārtikas un veterināro dienestu. Savukārt vēl 2 ir norādījuši, ka atbilstības pārbaudzību nodrošina tās iestādes, kurai produkti tiek piegādāti vai kurā tiek sniegts ēdināšanas pakalpojums, vadība vai medicīnas personāls (izglītības iestāžu medmāsas). Atsevišķos gadījumos, kad tiek konstatēta produktu neatbilstība līguma prasībām, tiešā saziņā ar pakalpojuma sniedzēju tiek skaidroti iemesli. Ir gadījumi, kad tiek lūgti produktus apmainīt.

3.3. Specializētās ēdienkartes cilvēkiem ar īpašām uztura vajadzībām

4 pašvaldībās (Amatas, Cēsu, Jaunpiebalgas un Priekuļu novados), pērkot ēdināšanas pakalpojumu cilvēkiem ar īpašām uztura vajadzībām, tiek sagatavotas specializētas ēdienkartes. Piemēram, bērniem ar celiakiju vai kāda cita pārtikas produkta nepanesamību. 2 gadījumos šī ēdienkartes sagatavo ēdināšanas pakalpojuma sniedzējs, vienā – pasūtītājs. Vienā gadījumā nav norādīts, kurš to dara.

4. Sadarbība ar vietējiem pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem

4.1. Pārtikas produktu piegādātāji

12 Vidzemes reģiona pašvaldībām ir pieredze pārtikas iepirkumos sadarboties ar vietējiem pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem. Tie piegādā augļus, dārzeņus, pienu un piena produktus, gaļu un gaļas produktus, maizi un konditorejas produktus. Atbilstoši saņemtajai informācijai (skatīt 2.tabulu), pašvaldībām un to iestādēm ciešākā sadarbība ir izveidojusies dārzeņu, piena un piena produktu un maizes piegādātājiem. Lai gan sadarbība starp pasūtītājiem un vietējiem ražotājiem pastāv un veidojas arī jauna, tomēr daudzos gadījumos vietējie ražotāji ir pasīvi iepirkumu dalībnieki. Viens no aptaujas respondentiem norādīja: "... ir grūti pārliecināt uzņēmējus piedalīties, vietējo kartupeļu audzētāja piesaiste prasīja 3 gadus."

2.tabula. Pārtikas produktu piegādātāji iepirkumu ietvaros

Pašvaldība	Produktu veids	Piegādātājs/-i
Alūksnes novads	Dārzeņi	Z/s "Bērzemnieki"
	Piena produkti	SIA "Ķīra", A/s "Rankas piens", Z/s "Jaunsvari"
	Gaļa, gaļas produkti	SIA "Kunturi"
Amatas novads	Dārzeņi	Nav norādīts
	Maize	Nav norādīts
Beverīnas novads	Dārzeņi	Pašvaldībā esošās zemnieku saimniecības
Cesvaines novads	Dārzeņi	Z/s "Sviķi"
	Piens un piena produkti	Z/s "Voičakas", A/s "Lazdonas piensaimnieks"
	Maize	SIA "Madonas patērētāju biedrība"
Cēsu novads	Maize un konditorejas izstrādājumi	SIA "Beātus"
	Piens un piena produkti	A/s "Rankas piens", PKS "Straupe"
Gulbenes novads	Piens, piena produkti	A/s "Rankas piens", A/S "Lazdonas piensaimnieks"
	Gaļa, gaļas produkti	SIA "Rēzeknes gaļas kombināts"
	Maize, maizes izstrādājumi	SIA "Alta S", SIA "Madonas patērētāju biedrība"
	Augļi, dārzeņi, bakaleja	SIA "Sanitex"
Līgatnes novads	Dārzeņi un augļi	SIA "Līgatnes ābele"
Priekuļu novads	Maize un konditorejas izstrādājumi	SIA "Beātus"
	Piens un piena produkti	PKS "Straupe"
Raunas novads	Dārzeņi	Z/s "Auškāpi"
	Augļi	Z/s "Oši"
Rūjienas novads	Kartupeļi	Solvita Cipruse
	Kartupeļi	Z/s "ROZAS"
Smiltenes novads	Piens un piena produkti	Z/s "Vecceplī", A/s "Smiltenes piens", Z/s "Alkāsi"
Varakļānu novads	Dārzeņi	Z/s "Lukstiņmājas"

4.2. Vietēji ražotas pārtikas iegādi ierobežojošie faktori un nepieciešamie priekšnoteikumi

Pašvaldības un to iestādes iegādājas vietēji ražotus pārtikas produktus un labprāt palielinātu vietēji ražotu produktu apjomu un sortimentu kopējā produktu klāstā, taču vienlaikus tās saskata dažādus šķēršļus – faktoros, kas ierobežo pašvaldību un to iestāžu iespējas iepirkt vietēji ražotu pārtiku. Šie faktori ir sagrupēti 4 faktoru grupās (skatīt 3. tabulu).

3.tabula. Faktori, kas ierobežo pašvaldību un to iestāžu iespējas iepirkt vietēji ražotu pārtiku

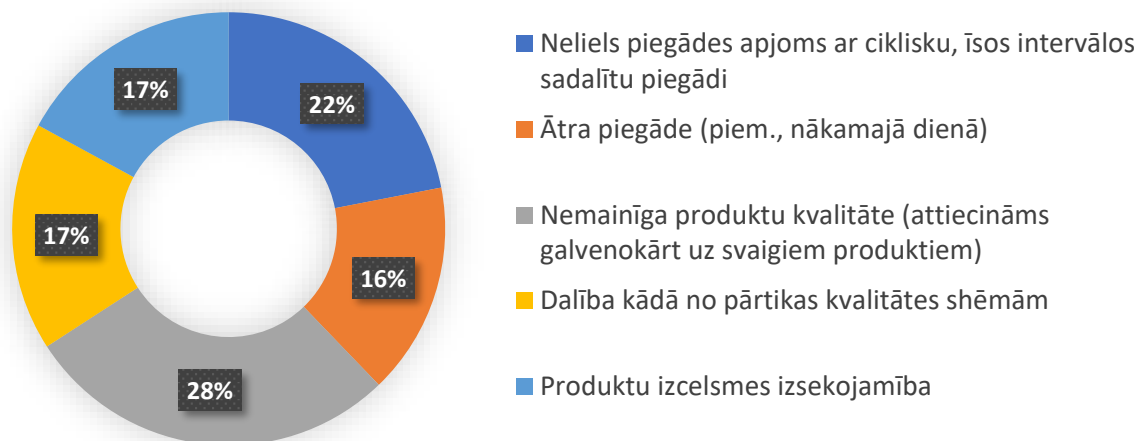
<i>Piegāžu atbilstības faktori*</i>	<i>Ekonomiskie faktori</i>	<i>Normatīvie faktori</i>	<i>Piegādātāju intereses faktori**</i>
Piegādātāju nespēja/ierobežota spēja nodrošināt produktus atbilstoši pasūtītāju noteiktajām kvalitātes prasībām	Vietēji ražotu pārtikas produktu cena daudzos gadījumos ir augstāka nekā atbilstošo importēto produktu cena	Sarežģītās iepirkuma procedūras attur pārtikas ražotājus un pārstrādātājus no dalības iepirkumos	Zema interese, vēlme sadarboties un piedalīties iepirkumos
Logistikas risinājumu , kas ļautu iepirkt lielāku daudzumu pārtikas produktu un nodrošināt to ilglaicīgu uzglabāšanu neesamība/ierobežotas iespējas (gan pasūtītājiem, gan piegādātājiem)	Tirgus cenu svārstības	Aprūtinājumi, kas ietverti MK 20.06.2017. noteikumos Nr.353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība"	Mazo vietējo ražotāju nespēja vai nevēlēšanās nodrošināt nelielu piegādes apjomu ar ciklisku, īsos intervālos sadalītu piegādi
Pasūtītāju pieredzē balstītas šaubas par piegādātāju spēju pildīt līgumsaistības atbilstoši prasībām	Pašvaldību ierobežotie finanšu resursi liek noteikt ierobežojumus ēdināšanas izmaksām un līdz ar to produktu maksimālai cenai	x	x
Kvalitātes un cenas neatbilstība		x	x

* Produktu kvalitātes un apjoma atbilstības faktori

** Pārtikas ražotāju un pārstrādātāju gatavība iesaistīties iepirkumos un izpildīt spēkā esošās prasības

Uz jautājumu, ko pašvaldības sagaida no pārtikas produktu piegādātājiem un piegādēm (4.attēls), kā galvenais faktors tika minēta produktu kvalitāte (28 %). Kā otrs nozīmīgākais faktors (22 %) tiek minēts piegādes cikliskums. Trīs pārējie faktori: piegādes ātrums, dalība kvalitātes shēmās un produktu izcelsmes izsekojamība ir svarīgi 16-17 % respondentu.

4.attēls. Pašvaldību un to iestāžu gaidas attiecībā uz pārtikas produktu piegādēm

Aptaujāto pašvaldību un to iestāžu ieskatā pastāv virkne priekšnoteikumu, kuriem būtu jāizpildās, lai vietējie pārtikas ražotāji un pārstrādātāji aktīvāk piedalītos iepirkumos un piedāvātu savu produkciju. 4.tabulā esam apkopējuši un strukturējuši piecās grupās respondentu nosauktos priekšnoteikumus.

4.tabula. Priekšnoteikumi, kuriem jāizpildās, lai vietējie pārtikas ražotāji un pārstrādātāji piedalītos iepirkumos

Priekšnoteikumu grupa	Priekšnoteikumi
<i>Piegādes nosacījumu priekšnoteikumi</i>	Pasūtītājiem jāiepērk tādi produkcijas apjomi, kas ražotājiem vai pārstrādātājiem rada interesi piedalīties iepirkumos. To var panākt apvienojot iepirkumus.
	Ražotājiem savlaicīgi jāzina nolīgtie produktu apjomi un sortiments, lai uz nolīgto piegādes laiku spētu izaudzēt, uzglabāt un piegādāt nepieciešamos produktus vajadzīgajos apjomos.
	Ražotājiem jābūt reģistrētiem NPKS, LPIA vai BLS datu bāzēs, kas rada priekšrocības attiecībā pret importēto produktu piegādātājiem.
<i>Ekonomiskie priekšnoteikumi</i>	Jārada ekonomiskā vide, kas ļauj ražot un piedāvāt produkciju par konkurētspējīgu cenu.
<i>Ārējā atbalsta priekšnoteikumi</i>	Valsts atbalsts, kas nepieciešams konkurencei ar importēto produkciju.
	Specifiskās atbalsta programmas (piem., Skolas piens un Skolas auglis).
<i>Juridisko un normatīvo aktu priekšnoteikumi</i>	Iepirkumu procedūru vienkāršošana.
	Elastīgāki nosacījumi zaļā iepirkuma prasību piemērošanai.
	Piegādātājiem nepieciešamas zināšanas un prasmes un/vai zināšanu atbalsts atbilstības prasību izpildei un iepirkumu dokumentācijas sagatavošanai un iesniegšanai.
	Saimnieciskās darbības reģistrācija.
<i>Ētikas priekšnoteikumi</i>	Pārliecība, ka sadarbība būs abpusēji godīga un izdevīga.

5. Pašvaldību prakse, pieredze un ieteikumi pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu sagatavošanā un īstenošanā

5.1. Iepirkumu sagatavošanā un īstenošanā iesaistītie speciālisti un iepirkumiem veltītais laika apjoms

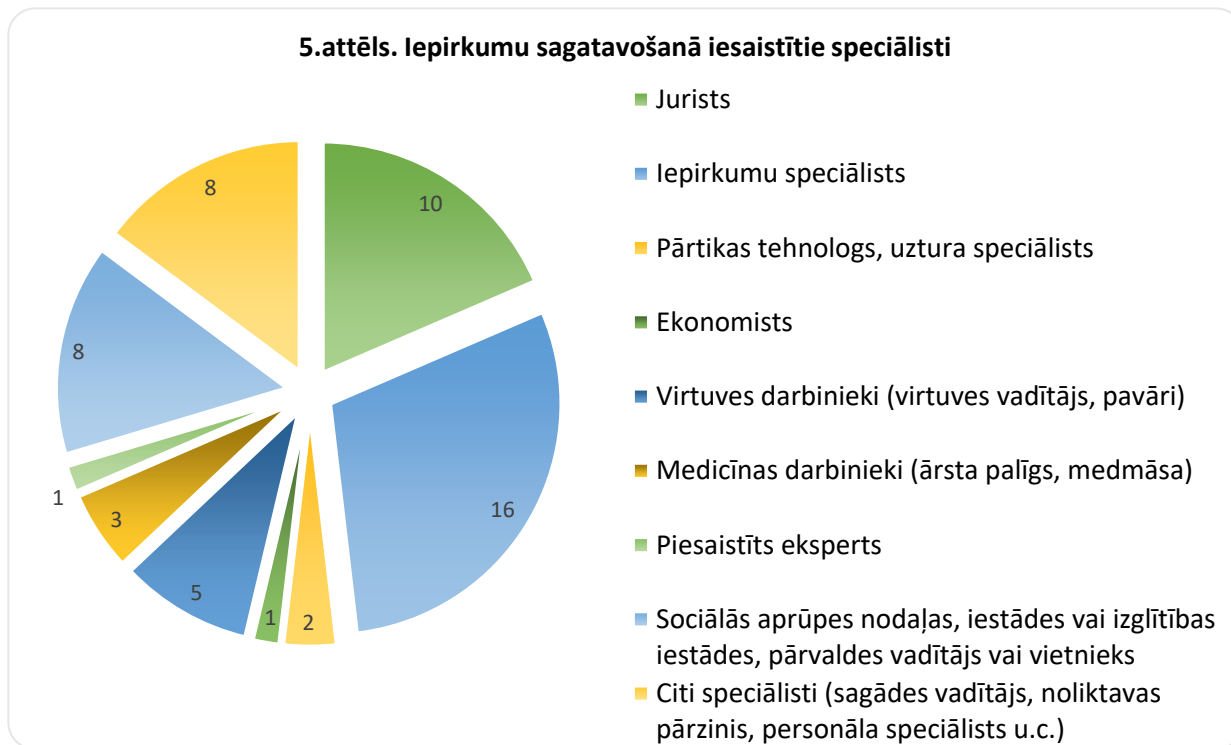
Vidzemes reģiona pašvaldībās iepirkumu sagatavošanā tiek iesaistīti dažādu jomu speciālisti. Atbildes uz šo jautājumu bija sniegtas 21 anketā.

Kā redzams no apkopotās informācijas (5.attēls), visvairāk pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu procesā ir iesaistīti iepirkumu speciālisti (16 atbildes) un juristi (10 atbildes). 8 gadījumos ir iesaistīti pašvaldību un to iestāžu vadošie darbinieki, piemēram, sociālās aprūpes vai izglītības iestāžu vadītāji, pārvalžu un nodaļu vadītāji, vēl 8 gadījumos – citi speciālisti. Piemēram, sagādes vadītājs, noliktavas pārzinis, personāla speciālists u.c. Ceturtdaļa respondentu iepirkumu sagatavošanā iesaista virtuves darbiniekus – virtuves vadītājus, pavārus.

Vairākās pašvaldībās tiek piesaistīti profesionāļi ar specifiskām zināšanām. Piemēram, Cēsu novada Izglītības pārvalde pārtikas produktu iepirkumu sagatavošanai piesaista ekonomistu, Rūjienas novads – medicīnas darbinieku, bet Gulbenes novads – pārtikas tehnologu. Priekuļu novadā iepirkumu speciālista

izglītība ir saistīta ar pārtikas tehnoloģijas jomu. Vairākās pašvaldībās tiek piesaistīti dažādu jomu eksperti.

Gada laikā patērētais laika apjoms pārtikas iepirkumu veikšanai pašvaldībās un to iestādēs ir ļoti atšķirīgs. Vairākās atbildēs bija norādītas 5-10 darba dienas, taču nav skaidrs, vai tas ir viena darbinieka laika apjoms vai iepirkumu komisijas sastāva darbinieku kumulatīvais apjoms. Dažos gadījumos bija norādīts iepirkuma sagatavošanas laika intervāls, kas ir orientējoši 60 - 90 dienas.

5.2. Efektīvākai pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkšanai nepieciešamās zināšanas

Lai gan visas pašvaldības un to iestādes jau ir uzkrājušas zināmu pieredzi un zināšanas pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumu jomā, tomēr lielākā daļa speciālistu atzīst, ka ir nepieciešama pastāvīga zināšanu pilnveide, kā arī jaunas zināšanas un prasmes. Tikai divi respondenti norādīja, ka zināšanas ir pietiekošas.

Iepirkumu sagatavotājiem un īstenotājiem aktuālās tēmas un vēlamie informācijas un zināšanu nodrošināšanas veidi:

Tēmas	Zināšanu nodrošināšanas veidi
Pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumus regulējošo normatīvo aktu piemērošana un interpretēšana. Īpaši jauninājumi un izmaiņas normatīvajos aktos!	<ul style="list-style-type: none"> • Savlaicīga, regulāra, koncentrēta informācija. • Apmācības, kā piemērot regulējumu un kā atvieglot iepirkumu procesu. • Konsultācijas jaunāko pieņemto normatīvo aktu un to grozījumu izskaidrošanā. • Apmācības un konsultācijas par to, kā sagatavot iepirkumu dokumentāciju un vērtēt saņemtos piedāvājumus. • Ārējs speciālists, kurš pārskatītu iepirkumu dokumentācijas atbilstību MK noteikumiem un sniegtu ieteikumus tehniskās specifikācijas pilnveidei.

	<ul style="list-style-type: none"> • Standartizēta tehniskā specifikācija - sadalījums pa daļām ar produktu prasību aprakstiem, kuru pasūtītāji varētu pielāgot savām vajadzībām. • Pieredzes apmaiņas pasākumi.
Zaļais iepirkums un tā kritēriji.	<ul style="list-style-type: none"> • Apmācības par zaļā iepirkuma kritēriju piemērošanu, balstoties praktiskos piemēros. • Apmācības par bioloģiskās pārtikas iegādes aspektiem. • Apmācības, konsultācijas par kvalitāti apliecinājošiem dokumentiem un to ieguves mehānismiem (piemēram, cik bieži un kā piešķir ražotāja kvalitātes sertifikātu, atbilstības sertifikātu), pārbaudes iespējām • Konsultatīvs atbalsts pie prasību izstrādāšanas. • Konsultācijas jaunāko pieņemto grozījumu izskaidrošanā.
Zināšanas par produktu sastāvu (lai kvalitatīvi sagatavotu tehnisko specifikāciju).	<ul style="list-style-type: none"> • Apmācības. • Konsultācijas.
Ēdienkartes sagatavošanas praktiskie aspekti: a) daudzveidīgas un pilnvērtīgas ēdienkartes veidošana (ar praktisku darbošanos), b) sezonālo ēdienkaršu veidošana dažādām vecuma grupām.	<ul style="list-style-type: none"> • Apmācības. • Pieredzes apmaiņa. • Konsultācijas.
Ekonomiskais pamatojums, lai, piešķirot konkrēto punktu daudzumu katram vērtēšanas kritērijam, rezultātā varētu izvēlēties piedāvājumu ar kvalitatīvu produkciju par samērīgu cenu.	<ul style="list-style-type: none"> • Apmācības. • Pieredzes apmaiņa. • Konsultācijas.

5.3. Pašvaldību un to iestāžu pieredzē balstīti ieteikumi citiem pārtikas produktu vai ēdināšanas pakalpojumu pasūtītājiem – publiskā sektora institūcijām

Pašvaldības un to iestādes labprāt dalās ar iepirkumu organizācijas un pārtikas piegāžu laikā gūto pieredzi, un šajā nodaļā ir apkopoti saņemtie ieteikumi. Iepazīstoties ar respondentu atbildēm, ieteikumi tika strukturēti divās grupās:

1. Ieteikumi iepirkumu plānošanas un sagatavošanas procesam (priekšizpēte un priekšdarbi, dokumentācijas izstrāde, iepirkumu veikšana).
2. Ieteikumi līgumu izpildes uzraudzībai.

Ieteikumi iepirkumu plānošanas un sagatavošanas procesam:

- Apzināt potenciālos vietēji ražotu pārtikas produktu piegādātājus, to ražotās produkcijas sortimentu, kvalitāti, apjomus, pieejamības intervālus, lai noteiktu reālās iespējas iegādāties vietēji ražotu pārtiku
- Veidot potenciālo piegādātāju datu bāzi - lūgt vietējos pārtikas produktu ražotājus iesniegt pašvaldībai sarakstu ar pastāvīgā sortimentā esošiem pārtikas produktiem un aptuvenajiem apjomiem, kā arī šo produktu uzglabāšanas iespējām (periods no-līdz)
- Palielināt iepirkumu sagatavošanai nepieciešamo laika apjomu iesaistītajiem speciālistiem, nepieciešamības gadījumā piesaistīt papildu speciālistus
- Paaugstināt esošo darbinieku zināšanas vai piesaistīt ārējus speciālistus, kas spēj nodrošināt kvalitatīvu iepirkumu procesu sagatavošanu un vadību, t.sk. tehniskās specifikācijas sagatavošanu,

tādā veidā mazinot pārsūdzības un iespēju iepirkt precī vai pakalpojumus, kas dokumentāri atbilst, bet pie izpildes neatbilst pasūtītāja vajadzībām un prasībām

- Organizēt potenciālajiem piegādātājiem seminārus par iepirkumu prasībām un aspektiem, kas, gatavojot piedāvājumu un veicot pārtikas produktu piegādi, būs jāievēro / jāizpilda
- Sekmēt vairāku vietējo ražotāju kopīgu dalību viena iepirkuma vajadzībām (skaidrojot nosacījumus, reģionālajām un vietējām uzņēmējdarbības institūcijām sniedzot konsultatīvu atbalstu piedāvājuma sagatavošanas procesā)
- Radīt apstākļus un nosacījumus, kas stimulē vietējos pārtikas ražotājus piedalīties iepirkumos
- Iesaistīt iepirkumu tehniskās specifikācijas sagatavošanā pārtikas tehnologu vai uztura speciālistu
- Apvienot vienā iepirkumā produktus/ēdināšanas pakalpojumus vairāku iestāžu vajadzībām, potenciāli visām iestādēm vai viena darbības profila iestādēm (izglītības iestādes, sociālās aprūpes iestādes, veselības aprūpes iestādes) vienas pašvaldības teritorijā
- Normatīvajos aktos noteiktajās robežās elastīgi piemērot prasības vietējo ražotāju produkcijas sortimentam, iespējām un līguma periodam

Ieteikumi līgumu izpildes uzraudzībai:

- Paaugstināt esošo darbinieku zināšanas vai piesaistīt ārējus speciālistus, kas spēj nodrošināt piegāžu /pakalpojumu uzraudzību, lai līgums tiktu izpildīts pēc fakta, nevis formāli
- Palielināt produktu piegāžu /ēdinātāju pārraudzībai nepieciešamo laika apjomu iesaistītajiem speciālistiem, nepieciešamības gadījumā piesaistīt papildu speciālistus
- Ieviest un veikt neatbilstošu produktu aktēšanu un atpakaļ atgriešanu piegādātājiem
- Ievērot stingru un konsekventu pieeju attiecībā uz atbilstību – nepieņemt neatbilstošu precī

5.4. Rekomendētās normatīvo aktu izmaiņas

Jautājumā par normatīvo aktu izmaiņām, kas ir nepieciešamas, lai pašvaldības vai to iestādes varētu efektīvāk iepirkt vietēji ražotus pārtikas produktus vai ēdināšanas pakalpojumus, izsekot un uzraudzīt pārtikas produktu piegādes plūsmas un kvalitāti, tika saņemti sekojoši ieteikumi:

- paaugstināt iepirkuma sliekšni pārtikas iepirkumiem
- iekļaut normatīvajos aktos iespēju iepirkt vietēji ražotu pārtiku bez iepirkuma procedūras; veicot sarunas vai cenu aptauju
- ļaut vietējo pārtikas ražotāju produkciju neuzskaitīt kopējā līgumcenā, slēgt vienošanos; ja izpilda kvalitātes prasības, turpināt sadarbību
- vienkāršot iepirkuma procedūru mazam produkcijas apjomam
- virzīt grozījumu veikšanu MK 20.06.2017. noteikumos Nr.353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība"
- pieļaut konkrētāku kritēriju un elastīgāku pretendentu izslēgšanas nosacījumu pielietošanu, īpaši gadījumos, kad tiek konstatēta formāla pieeja zaļajam iepirkumam noteiktajām prasībām
- nacionālajā elektroniskajā iepirkumu sistēmā (EIS) izveidot sadaļu, kurā ir pieejami tikai vietēji ražoti produkti

Vairākas pašvaldības norādīja, ka arī ar spēkā esošo tiesību aktu regulējumu ir iespējams iepirkt vietēji ražotus produktus. Izaicinājums ir kompetentu darbinieku pieejamība. It sevišķi piegādes posmā, kurā jāizseko un jāuzrauga pārtikas produktu piegādes plūsmas.

5.5. Rekomendētās izmaiņas nozaru darbību politikās un to ieviešanas instrumentos

Vairāki ieteikumi ir attiecināmi uz pārtikas ražošanas un pārstrādes nozaru politiku:

- ar atbalsta instrumentiem stimulēt pasākumus, kas sekmētu vietēji ražotas pārtikas piedāvājuma un daudzveidības palielināšanos un jaunu pārtikas ražotāju ienākšanu tirgū
- paredzēt nozīmīgas nodokļu atlaides un/vai nodokļu samazinājumu mazajiem pārtikas produktu ražotājiem
- ar atbalsta instrumentiem sekmēt pārtikas ražotāju un pārstrādātāju kooperāciju

5.6. Kopīgi risinājumi vietēji ražotas pārtikas pieejamības uzlabošanai

Lūgti izteikt viedokli par to, vai blakus esošu pašvaldību un to iestāžu vajadzībām kopīga pārtikas krājumu uzglabāšanas (loģistikas) centra izveide varētu palīdzēt risināt jautājumu par kvalitatīvas, vietēji ražotas pārtikas piegādi pašvaldības iestāžu vajadzībām par ekonomiski izdevīgu cenu, viedokļi dalījās:

- 5 respondenti atbildēja piekrītoši – ar “jā”
- 4 – pieļāva, kā iespēju, taču norādīja uz potenciālo negatīvo ietekmi
- 5 – atbildēja noliedzoši – ar “nē”

Kā argumenti un nosacījumi šāda vietēji ražotas pārtikas uzglabāšanas loģistikas centra izveides atbalstam tika minēti:

1. Tas pozitīvi ietekmētu produktu kvalitāti, un, iespējams, arī atvieglotu piegādes.
2. Izveide būtu atbalstāma, ja šāds loģistikas centrs nodrošinātu ne tikai uzglabāšanu, bet arī piegādi.

Argumenti ieceres noraidīšanai ir:

1. Negatīva ietekme uz konkurenci, tirgus kropļošana.
2. Nav pārliecības, ka tas būtu ekonomiski.
3. Pašvaldībai nav tādu resursu, lai uzturētu loģistikas centru, savukārt piegādātājiem nav tāda pārtikas piegādes apjoma, lai ekonomiski izdevīgi realizētu produktu piegādi pat vairākām (blakus) esošām pašvaldībām.
4. Vietējiem ražotājiem jau ir savas uzglabāšanas vietas. Formāli izveidotai kopīgai glabātuvei nav jēgas.

Atbildēs vairākkārt tika uzsvērta kooperācijas nozīme, norādot uz kooperāciju pēc būtības, nevis mākslīgas kooperācijas apstākļu radīšanu.

Papildus tika norādīts, ka ir iespējami citi atbalsta veidi, kas vietējiem pārtikas ražotājiem būtu motivējoši. Piemēram, uzlabojot un efektīvi apsaimniekojot transporta infrastruktūru (ceļus).

Vidzemes plānošanas reģions un Latvijas lauku forums izsaka pateicību visām pašvaldībām un to iestādēm, kuras veltīja laiku atbilžu sagatavošanai.

Būsim gandarīti un pateicīgi, ja, iepazīstoties ar šī materiāla saturu, jūs vēlēšities izteikt viedokli vai sniegt ieteikumus, kas darba grupai palīdzēs apzināt un realizēt efektīvākos risinājumus, lai iespējami īsākā laika periodā Vidzemes reģiona bērnudārzu, skolu, sociālās aprūpes un veselības aprūpes iestāžu galdā vairāk būtu pieejami vietēji ražoti augļi, dārzeņi, piens, gaļa un citi produkti.

Kontaktinformācija ieteikumiem un jautājumiem: Irīna Kulitāne, Vidzemes plānošanas reģiona eksperte ekonomikas jautājumos. E-pasts: irina.kulitane@konso.lv. Tālrunis: 29 131 859.